

Tuntisuunnitelma 2, alkuopetus, 45 min

Turvallisuus arjessa ja digiympäristössä

Tavoite

Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan (L2). Omien arjen turvallisuuteen liittyvien kokemusten pohtiminen ja ihmettely leikkien kautta (L1).

Yhteisten pelisääntöjen ymmärrys (L3), kuvanlukutaito ja tiedonhaun käsittely (L4), digitaidot ja digiturvallisuus (L5), ryhmässä toimiminen (L6) ja oikeudenmukaisuuden toimintaperiaatteiden ymmärrys (L7).

Oppiaineet

Ympäristöoppi, uskonto, elämäkatsomustieto

Artiklat

Sopimus yleisesti ja erityisesti 27. ja 32.

Avainsanat

Lapsen oikeuksien sopimus, turvallisuus, arki, digiturvallisuus

Tarvikkeet

Kyniä, sakset, teippi, iso paperi- tai kartonkiarkki

Tunnin kulku

Johdanto: Lasten kokemuksia turvallisesta arjesta (5 min)

Kerrotaan oppilaille tunnin ohjelma ja tavoitteet.

Oppilaat keskusteleval pareittain, mitä turvallinen arki tarkoittaa. Tämän jälkeen keskustellaan yhteisesti ja nostetaan muutamia esimerkkejä taululle. Opettaja täydentää siten, että taululle tulee ainakin: digiturvallisuus, liikenneturvallisuus, turvallinen arki koulussa ja kotona sekä ensiaputaidot.

Toiminnallinen peli: Turvallista elämää (10 min)

Pelataan peliä, jossa opettaja esittää oikein-väärin-väittämiä ja lapset vastaavat liikkumalla.

Jokainen oppilas nousee tuolin viereen seisomaan. Opettaja sanoo väittämiä (esim. "Ikärajat suojelevat lapsia"), ja jos väittäjä on totta, oppilas saa liikkua pomppien. Jos väittäjä on väärin (esim. "lapsen ei tarvitse kertoa koskaan aikuiselle, millä nettisivustolla käy"), täytyy pysähtyä ja seistä yhdellä jalalla paikallaan. Jos väittäjä on hieman haastava, eikä tiedä

onko se totta (pomppiminen) vai väärin (pysähtyminen yhdelle jalalle), oppilas tekee hidastetusti omavalintaista liikettä. Jokaisesta mietityttämään jääneestä kohdasta keskustellaan lopuksi – miksi näin, miksi vastausta oli vaikea päättää yms.

- totta – pomppiminen
- väärin – paikallaan, yhdellä jalalla seisten
- ei tietoa – hidastettu liike

Esimerkkejä väittämistä:

- Ikäraajat suojelevat lapsia
- Jokaisessa huoneessa pitää olla palovaroitin
- 112 on hätänumero
- Pyöräillessä ei aina tarvitse käyttää kypärää
- Liikennesäännöt suojelevat kaikkia
- Jos näen, että jotain toista lasta kiusataan välitunnilla, siitä ei tarvitse kertoa kenellekään
- Välitunnilla kaikki tulee ottaa mukaan leikkiin
- Jos näen, että on sattunut onnettomuus tai jollekin ihmiselle on sattunut jotain, kerron aikuiselle ja pyydän tarvittaessa apua
- Kynttilän voi jättää valvomatta palamaan
- Pimeällä liikkuesssa tarvitsee aina heijastinta
- Voin itse sytyttää tulitikun
- Voin katsoa tv:tä koko päivän
- Ukkosella voi mennä puun alle turvaan
- Jokaisella lapsella on oikeus terveelliseen ruokaan
- Oma puhelinnumeroa ei kannata jakaa nettiin tai someen
- Salasanan voi kertoa kaverille

Keskustelua digiturvallisuudesta (10 min)

Keskustellaan parin kanssa:

- Millaisia nettisivustoja, sovelluksia, videoita ym. mielellään käytät?
- Mitä pitää tehdä, jos törmää johonkin itselle sopimattomaan asiaan netissä tai somessa?
- Keneltä voi kysyä apua digiympäristössä liikkumiseen?

Keskustellaan yhdessä opettajan kanssa kokemuksista.

Käydään läpi yhteisesti perus digiliikenneturvallisuuutta liikennevalojen avulla. Opettaja voi halutessaan piirtää tai pyytää oppilaita piirtämään taululle liikennevalot.

- **Punainen valo: Pysähdy!**
Oudon ja pelottavan, kielletyn ja ahdistavan sisällön eteen tullessa täytyy aina näyttää se aikuiselle. (Vinkki: Ota kuvakaappaus sisällöstä!)

- **Keltainen valo: Hidasta!**
Mietityttävän uuden asian kohdalla tulee jutella aikuisen kanssa.
- **Vihreä valo: Anna mennä!**
Tutun ja turvallisen sisällön kohdalla voi digisisällöstä nauttia turvallisesti.

(Lähde: Suojellaan Lapsia ry, Turvallisesti Digiliikenteessä Stop, Slow & Go Liikennevalojuliste: <https://www.suojellaanlapsia.fi/post/stop-slow-go-liikennevalojuliste>)

Askartelua ja pohtimista: oman luokan digiturvallisuussäännöt (15 min)

Luokaa yhdessä oman luokkanne digiturvallisuussäännöt ja kirjatkaa ne isolle paperille tai kartongille, joka kiinnitetään luokan seinälle.

Voitte hyödyntää esimerkkejä:

Ketään ei saa kiusata ja kiusaamisesta tulee aina kertoa luotettavalle aikuiselle

- Ystävällinen ja asiallinen käytös kuuluu myös viestiryhmiin, someen ja nettiin
- Ketään ei saa kuvata ilman lupaa, eikä kaverin kuvaa jaeta ilman lupaa
- Omia käyttäjätunnuksia ja salasanoja ei anneta kavereille, eikä muillekaan
- Julkaistaan vain sellaisia kuvia, joita pystyy näyttämään vanhemmillekin
- Kerrotaan luotettavalle aikuiselle, jos vastaan tulee jotain pelottavaa tai huolestuttavaa

Jos aikaa on käyttää enemmän, voitte myös piirtää tai askarrella emoji-kuvia, jotka sopivat sääntöihinne.

Päätöskeskustelu (5 min)

Käydään tärkeät asiat kysellen läpi:

- Jokaisella lapsella on oikeus turvallisuuteen: turvalliseen perusarkeen, turvalliseen digiarkeen
- Jokaisella lapsella on oikeus saada tietoa turvallisuuteen liittyvistä asioista
- Aikuisen vastuu lapsen turvallisuudesta
- Jos kotona tai koulussa tunnet olosi turvattomaksi, kerro asiasta heti jollekin turvalliselle aikuiselle, kuten opettajalle
- Esimerkiksi MLL:n Lasten ja nuorten puhelimessa, nettikirjepalvelussa ja chatissa voi kysyä tai keskustella luottamuksellisesti aikuisen kanssa mistä tahansa itseä mietityttävästä aiheesta
- Hätätilanteissa ota aina yhteyttä 112

Eriyttäminen

Eriyttäminen tapahtuu toiminnan sisällä: jokainen osallistuu oman taitotasonsa mukaisesti. Sanoittamalla "Turvallista elämää -peliä" esim. "hyppi niin korkealle kuin pystyt" tai "seiso yhdellä jalalla niin, että viet toisen jalan mahdollisimman kauas taakse kuin vaa'aksi" voidaan haastaa liikunnallisesti lahjakkaita.

Kotitehtävä

Kir-joi-ta tur-val-li-ses-ta ar-jes-ta:

- Mi-kä te-kee ko-dis-ta tur-val-li-sen?
- Mi-kä te-kee kou-lu-mat-kas-ta tur-val-lisen?
- Mi-kä te-kee kou-lus-ta tur-val-li-sen?
- Mi-kä te-kee har-ras-tuk-sis-ta tur-val-li-sen?

Lisätehtävä ja -materiaalit

- Toiminnallinen liikennevaloleikki:
<https://www.lapsenoikeudet.fi/kampanja/lapsenoikeuksienviikko/kouluille/1-2-luokka/toiminnallinen-liikennevaloleikki/>
- Juliste digiturvataidoista, jonka voi tulostaa tärkeäksi muistutukseksi luokan seinälle, (Väestöliitto ja Sua varten somessa -hanke)
<https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2022/08/c8956478-valmis-digiturvataitojuliste-linkeilla.pdf>
- Liikennekasvatustehtäviä, (Liikenneturvan opetusmateriaalit)
<https://www.liikenneturva.fi/opetusmateriaalit/>